

„Misaona popudbina Tome Vereša“ Međunarodni znanstveno-filozofski skup u povodu 10 godina od smrti Subotica, 14.-16. XII. 2012.

Sažeci izlaganja

**Prof. dr. sc. Hrvoje
Lasić, OP**
*Tomo Vereš –
promicatelj i
zagovornik filozofsko-
teološkog dijaloga.
Uloga i značenje vjere
u filozofsko-teološkom
dijalogu*

U prilogu „Tomo Vereš – promicatelj i zagovornik filozofsko-teološkog dijaloga. Uloga i značenje vjere u filozofsko-teološkom dijalogu“, autor prvo proučava Verešovo poimanje naravne i nadnaravne dimenzije čovjeka, njegove tjelesne i duhovne potrebe, njegovu težnju za postojanošću, neovisnošću (slobodom), srećom i besmrtnošću u odnosu na promjenjivost i prolaznost svijeta u kojemu živi, te čovjekovu mogućnost da svojim razumom otkrije i spozna podrijetlo, smisao i svrhu svoga postojanja i svijeta u odnosu na postojanje prvotnog Pokretača do kojeg se dolazi razumskim putem, Stvoritelja koji oduvijek jest i koji sve stvara i uzdržava da opstane, koji se objavljuje čovjeku u njegovoj duši i otkriva mu se da ga može spoznati i slobodno stupiti u dijalog s Njime. U kojem smislu i koliko su ljubav prema mudrosti i istini koje se stječu razumskim putem te vjera u Boga od Boga čovjeku ponuđena i od čovjeka slobodno prihvaćena kao pouzdana spoznaja, bili odlučujući u Verešovu neumornom promicanju i zagovaranju filozofsko-teološkog dijaloga među ljudima, autor istražuje u Verešovim djelima i studijama.

**Prof. dr. sc. Boško
Kovačević**
*Dijalogom ka
horizontu čovečnosti*

Uspostavljanju čoveka od pojedinačnosti (dolaskom na svet, prirodno biće), preko posebnosti (izgrađivanje raznih vidova društvenosti), do opštosti (ulivanje u ljudsku celovitost) – odvija se život. Kako prevazilaziti sva ta ograničenja, potrebitosti, nesazrelosti i društvene (ne)potvrđenosti, da bi se uspostavljao čovek (u nama) u svojoj punoći? Čovek je dakle ontološki nedovršen, a gnoseološki ograničen. Drugi (čovek) mu je potreban da bi dolazio do istine, ili pak blizine istine o sebi i drugima. Za to je najbolji razgovor iliti dijalog.

Tomu Vereša nadasve zanimaju ključni orijentiri življenja i bitisanja, sadržani u traganjima za istinom, slobodom, verom, nadom. U ovim zadatostima promišljaće i dijalog između marksista i hrišćana. Autor smatra da dijalog nije samo „zahtev povijesnog trenutka“, već i način svakidašnjeg života. Dijalog postoji otkada je čovek na zemlji, ali je i nasušna potreba savremenog sveta. Ovaj svet sve više počiva na individualizmu i pluralizmu, na ukidanju brojnih granica, na razvoju nauke i tehnike, na specijalizovanim i razgranatim znanjima. On traga za istinom, slobodom, za razumom i verom, oslobađajući se dogme i ideologije, ali drugih teorijskih i teoloških jednostranosti. Tomo Vereš prihvata stanovište Tome Akvinskog da vera i razum teže kao jednoj istini i ne sukobljavaju se.

Socijalno politička misao Tome Vereša, nadasve teologa i

filozofa, u mnogome se, pored ostalog temelji na promišljanju dijaloga. Zaokupiran dijalogom „marxista i kršćana“, ostaviće nam vredne ideje i domete misli i vere, koje nadilaze vreme i prostor njegovog života i stvaranja.

**Doc. dr. sc. Anto
Gavrić, OP**
*Važnost filozofije i
uloga Tome
Akvinskoga*

U posljednje vrijeme učiteljstvo Katoličke Crkve sve se više zauzima za autonomnu filozofiju koja bi mogla biti vjerodostojnom sugovornicom za teologiju. Programski je to zacrtala enciklika „Vjera i razum“ Ivana Pavla II. Također se ističe važnost poznavanja modernih filozofija za uspješnu evangelizaciju, jer sve one na razne načine imaju utjecaj na društveni i kulturni život.

U vrijeme prodora Aristotelove filozofije na Zapad, koju su u sveučilišnim raspravama smatrali velikom opasnošću za vjeru, Toma Akvinski otvoreno prihvaća najradikalniju novost svoga vremena, pažljivo i argumentirano raspravlja o njoj. Toma u svojim komentarima Aristotelovih djela iz prirodne filozofije smatra da je nužno i hitno proučavati tu novu filozofiju te je tako pridonio učvršćenju položaja filozofije u kršćanskom svijetu.

Crkva i danas izriče potrebu za istinskom tomističkom filozofijom, koja se ne smije pretvoriti u jednostavno, neprimjereno sabiranje pojmova i gotovih odgovora, nego treba biti živa i sposobna aktivno sudjelovati u suvremenim filozofskim raspravama. Tako papa Benedikt XVI. na općoj audijenciji 16. lipnja 2010. godine ističe da se „glavni razlog silnog uvažavanja [Tome u Crkvi] krije ne samo u sadržaju njegova nauka, već također u teološkoj metodi koju je on primjenjivao, osobito njegovoj novoj sintezi i distinkciji između filozofije i teologije“.

Tomo Vereš uveo je Tomu Akvinskog u dijalog s mišlju vremena koje više nije bilo vrijeme u kojem je Akvinac živio te je tako pokazao na koji način Toma može biti uzor u traženju i skupljanju istine koja je razasuta po cijelom svijetu te u naučavanju spoznate istine. Kao filozof svjestan je da uvijek i posvuda proučava zbiljnost, te ontološku mogućnost ili nemogućnost ne poistovjećuje sa svojim mogućnostima i nemogućnostima, niti nužnost poistovjećuje sa zbiljnošću.

**Doc. dr. sc. Jasna
Šakota Mimica**
Govor o Bogu

U ovom se izlaganju namerava osvetliti prevodilačka delatnost Tome Vereša, koja je nesumnjivo neodvojiva od njegovih teološko-filozofskih uverenja i velike privrženosti tomizmu, odnosno dominikanskom redu. Sam govor o Bogu zapravo je jedna granična situacija budući da se u njemu krećemo između figurativnog govora, kakav zatičemo u *Bibliji*, i apsolutno istinitog govora, koji, kako bi to Toma Akvinski rekao – nikada nije i govor o suštini. Ako je, uza sve to, svaki prevod uvek i interpretacija, onda su teškoće prevodilačkog rada na teološko-filozofskoj literaturi tim ozbiljnije, pa nam je dužnost obratiti pažnju ne samo na teološko-filozofski aspekt Vereševog dela nego i na deo prevodilačkih muka na kojima je istrajavao.

**Dipl. theol. Tomislav
Vuković**
*„Contradictio in
terminis“ – upozorenje
dr. Vereša o
Aristotelovoj i
Akvinčevoj krivo
prevođenoj sintagmi
„nepokretni pokretač“*

Dr. Vereš je argumentirano, pozivajući se na izvorni Aristotelov i Akvinčev tekst, upozorio na logičku i terminološku kontradikciju sintagme „nepokretni pokretač“, ključnog pojma njihove ontologije, jer, kako je doslovce napisao, „ako je taj pokretač (Bog, op. T. V.) nepokretan, kako uopće može nešto drugo pokretati? Ispravan je naziv za Aristotelova i Tomina razumom spoznatog Boga: 'Nepokrenuti pokretač'!“!

**Dipl. theol. Marjan
Ostrogonač**
*O Bogu i dijalogu u
filozofsko-teološkoj
misli Tome Vereša*

Nakon uvodnog dijela u kojem je ukratko predstavljeno poimanje bitka kod B. Weltea i njegov utjecaj na p. Tomu Vereša, ovo izlaganje želi istaknuti dvije najvažnije teme Vereševog opusa. Bog i dijalog su teme koje preokupiraju i usmjeruju misaoni put Tome Vereša. U potrazi za Istinom koja se skriva i otkriva u zbilji Vereš upućuje na ontološku distinkciju koja jasno luči bitak u zbilji i bitak u spoznaji. Bitak nosi obilježje ambivalentnosti. Takva ambivalentnost ne proizlazi iz samog bitka nego iz ljudske spoznaje. Božja bit ostaje ljudskom umu skrivena, ali čovjek ima sposobnost doći na osnovu iskustva do zaključka da „Bog jest.“

U drugom djelu rada prikazan je pokušaj Vereševog dijaloga s Marxom i elemente koje on vidi kao moguće polazišne točke za dijalog. Ljudska stvarnost je pluralistička i čovjek se nalazi pred nužnošću dijaloga. No dijalog nije anarhizam niti liberalizam, naprotiv dijalog je ontološki model i proizlazi iz jasne usmjerenosti ka konačnom cilju. Jasnijom analizom se otkriva kako Marxov ateizam nije u apsolutnoj opreci s kršćanskim teizmom. Vereš već ovdje uočava moguću polazišnu dijalošku točku.

**Prof. dr. sc. Alpar
Losoncz**
*Kako je moguće
posredovanje između
Marxa i hrišćanstva?*

Toma Vereš je pokazao stanovitu intelektualnu hrabrost kada je povezo Marxu i hrišćanstvo. Išao je protiv struje pronalazivši zajedničke niti između dotičnih orijentacija (mislimo na marksizam kao na određenu interpretaciju Marxa) između kojih su itekako postojali oblici netrpeljivosti. Verešev učinak je itekako dobrodošao, i vredi ga ponovo razmotriti upravo u promjenjenim okolnostima. Držimo da je Verešova argumentacija i nadalje relevantna, ona, naime, i danas omogućava sagledavanje dotičnog problema u drugom svjetlu. Jedva da treba pomenuti da je ovoj odnos obavijen mnogobrojnim nesporazumima, ali i neznanjem s obzirom na dekadenciju i istiskivanje marksističkog nasleđa. No, upravo u tome može Vereš pomoći, naime, da se bez uobičajenih predubeđenja posvetimo razlikama i zajedničkim nitima koje izrastaju iz Marxa i hrišćanstva.

Doc. dr. sc. Stjepan Radić

Specifičnost Marxova stava naspram religije i konačnih pitanja: ateizam prometejevskog duha. Jedan pogled iz kuta Tome Vereša

Kao vrsni poznavalac Marxa i njegovih ideja, Vereš zastupa (opravdanu) tezu da se Marxova – za razliku od marksističke – kritika religije odnosi i na kršćanskog Boga, ali se ne odnosi na nj u njegovim biblijsko-teološkim osobitostima već u njegovim društveno- povijesnim vezama. Zbog toga u razmatranju o Marxovu odnosu prema religiji dolazimo (i moramo doći) do vrlo važnog Verešova razlučivanja: Ne opium za narod, već opium naroda! U ovoj gramatički bezazlenoj ali sadržajno vrlo bitnoj razlici, dominikanski redovnik pronalazi ključ za Marxovo razumijevanje religije te njega samog kao ateističkog mislioca. Cilj ovog razmatranja je upravo predstaviti i propitati nosivost netom spomenutih (Verešovih) teza te Marxov ateizam promotriti u odnosu naspram nekih njegovih suvremenih inačica.

Prof. dr. sc. Dragan Prole

Verešovo poimanje otuđenja

Verešova analiza Marksove filozofije izričito se provodi u nameri uspostavljanja dijaloga s hrišćanskom teologijom. Prednosti njegovog pristupa sastoje se u tome što za razliku od duha svoga vremena, marksizam i hrišćanstvo ne tematizuje kao separata i nepomirljiva idejna strujanja. Umesto toga, on se oslanja na izlaganje pojmova koji su operativni i u filozofskom i u teološkom registru. Središnji među njima je svakako pojam otuđenja jer se u njemu sažima napetost, ali istovremeno i formalna srodnost hrišćanstva i marksizma. Napetost se odnosi na afirmativno značenje pojma otuđenja, koje je vezano za judeo-hrišćansku tradiciju i naglašeno negativno vrednovanje otuđenja od strane marksizma. S druge strane, srodnost hrišćanstva i marksizma on situira u horizontu zajedničke težnje za oslobođenjem. Uprkos različitom karakteru i izvoru toga oslobođenja, Vereš umesno pokazuje plodne tangente u kojima se hrišćansko nepristajanje na *conditio humana* pod pretpostavkama ugnjetavanja i poniženja u potpunosti podudara s emancipacijskim potencijalima Marksove filozofije.

Prof. dr. sc. Dragoljub Đorđević

Verešovo poimanje dijaloga (posebno s marksizmom i ateizmom)

Са чланцима и књигама Томе Вереша, истакнутог католичког интелектуалца, први пут сам се срео почетком осамдесетих година у фази припремних радова на мојој дисертацији „Друштвена условљеност и карактер процеса секуларизације у нишком региону“, која је 1984. објављена под насловом „Бег од цркве“. Касније сам се вратио Верешовом опусу, припремајући зборнике „Повратак светог? (1994) и „Искушења атеизма“ (1997). Анализа, коју ћу предузети, показаће да је његово поимање дијалога, посебно с марксизмом и атеизмом, на нивоу врхунских резултата остварених не само у тадашњој Југославији него и шире.

**Prof. dr. sc. Šefket
Krcić:**
*Verešova filozofija
dijaloga*

Autor u raspravi elaborira i sumira Verešovo poimanje filozofije kao dijaloga, kroz erističku prizmu sagledavanja susreta različitih ideja, kao i različitog mišljenja, na paradigmi filozofa marksista, i teozofa krišćana. Upravo je ta pozicija bila rizična 70-ih godina prošlog stoljeća, kako u hrvatskoj filozofiji, posebno kod pojave praxista Korčulanske ljetnje škole, s jedne strane, i izrazito dogmatske vatikanske strukture mišljenja, s druge strane. Međutim, to mislioca Vereša nije obeshrabrilo i nije spriječilo da stavi njihove različitosti – kao temu diskusije, gdje je stekao dosta pristalica, a posebno u smirivanju različitog mišljenja.

Zato, Verešev izuzetno razuđen i raznovrstan opus nesumnjivo zaslužuje kritičku valorizaciju i preispitivanje njegovih filozofijsko-teologijskih originalnih teza i ukazivanje na epistemološke mogućnosti, tj. konkretne inspiracije za ovu temu, koje sam našao u brojnim Verešovim radovima i knjigama, a posebno u djelima „Pružene ruke – prilozi za dijalog između marksista i kršćana“ (1989.) i „Filozofsko-teološki dijalog s Marxom“ (1973.) – u kojima je ova izuzetno emancipiran mislilac promišljao i podstakao razvoj tolerancije do najvećeg nivoa; tim činom paradigme konkretno ušao u misaone tokove suvremene filozofije i teologije.

Dakle, autor u ovoj raspravi prikazuje razvitak ključnih dimenzija Verešove filozofije i teologije, i to posebno kroz fenomen dijaloga, po čemu je prepoznatljiv i ubjedljiv mislilac. Cilj ovoga rada jeste razvijanje i ukazivanje na najpoznatije antičke i najveće grčko-rimske predstavnike tradicije filozofsko-teologijskog diskursa različitih, čak i suprotnih duhovnih provinijencija, što je postala inspiracija i nezaobilazna Vereševa paradigma dijaloga: filozofija marksista i teologa krišćana, kao takva, njegova misao, kroz dijalog je dala novu dimenziju moderniteta. U razvoju dijaloga, ovaj tihi filozofijsko-teologijski mislilac je došao do značajnih evolucionističkih točaka vođenja diskusije između predstavnika teologijske metafizike i praktične marxologije. Zacijelo s Vereševom filozofijom ide se dalje u svijet mišljenja. Gledano u cjelini, cjelokupni svjetonazor ovog mislioca je bez sumnje sokratovski i emancipatorski poput filozofije katarze i oslobođanja, po čemu može biti inspirativan za vođenje dijaloga kod mlađih generacija u poimanju filozofskih struja europskih naroda. U tom smislu, duh postaje nedjeljiv, ali sa dijalogom kroz razne duhovne discipline se mnogo lakše proučava. Konkretno, u svojem misaonom svjetonazoru Tomo Vereš je došao do značajnih rezultata u približavanju udaljenih točaka filozofije i teologije, što je bez sumnje podsticajno za buduće razgovore o misli ovog velikana iz Subotice.

**Mr. sc. Mirko
Dorđević**
*Tomo Vereš – mislilac
dijaloga*

Mr. sc. Mladen Milić
*Mali pledoaje
za dijalog. Tomo Vereš
i potreba
dijalogiziranja*

Unatoč činjenici što je živio i djelovao u različitim svjetonazorskim i sociopolitičkim okvirima od ovih današnjih, misao p. Tome Vereša o potrebi dijaloga aktualna je i danas iz očite činjenice da je dijalog i potreba za njim stvarnost koja nadilazi puke pregovaračke pozicije imanentne bipolarnim političkim, svjetonazorskim i filozofskim sustavima. Izlaganje će pokušati predstaviti polazišta dijaloga s kojih polazi p. Tomo Vereš u svojim promišljanjima, prikazati sličnosti i različitosti u načinu vođenja dijaloga prije 40 godina i danas, te pokušati prikazati neke poteškoće u današnjem vođenju dijaloga.

Miroslav Keveždi,
MA
*Filozofsko-
teološki dijalog p.
Tome Vereša s
Marksom*

Objavljivanjem *Filozofsko-teološkog dijaloga s Marksom* p. Tomo Vereš je sedamdesetih godina XX veka napravio hrabri iskorak u sagledavanju lika i dela jednog od autora ideološke osnove države i vremena u kojem je živio. Odnosi između hrišćanstva i marksizma počeli su se menjati šezdesetih godina, za vreme pontifikata Ivana XXIII i nakon Drugog vatikanskog sabora. Nakon dijaloga monsinjora Mije Škvorca sa marksistom Brankom Bošnjakom i p. Tomo Vereš daje svoj doprinos dijalogu. U svojoj kritičkoj oceni Marksa, p. Vereš koristi se širokom lepezom argumentacije, od one *ad rem* pa do one *ad hominem*. Posle kraha marksističke ideološke osnove krajem osamdesetih otvara se prostor za nastup divljeg neoliberalizma, tako da se postavlja pitanje da li su u dijalogu s Marksom prepoznati argumenti koji bi bili odgovor na savremene „znakove vremena“ a prihvatljivi su za Crkvu.

Prof. Tvrтко Klarić
*Četverolist
Verešove misaone
popudbine u
svetojeronimskim
publikacijama*

Polazeći od činjenice da je Tomo Vereš dobrih četvrt stoljeća (od 1978. do 2002. godine) svoje značajne tekstove objavljivao u svetojeronimskim publikacijama, književnoj reviji *Marulić* i pučkome godišnjaku *Danici*, posve je prirodno da se i mi u uredništvu svetojeronimskih izdanja priupitamo koliko nama i našim čitateljima znači Verešova misaona popudbina.

U traganju za što iscrpnijim odgovorom na to pitanje, uočavamo da se Verešovi tekstovi objavljeni u navedenom razdoblju i spomenutim publikacijama mogu podijeliti u četiri sadržajno-tematske cjeline. Na prvom mjestu su *zavičajne* teme: tekstovi o biskupima Budanoviću i Zvekanoviću, zatim o Miroljubu Evetoviću, Matiji Mamužiću. Druga Verešova velika tema svakako je *tomizam* i sve u vezi s njim. Treća je *katolički socijalni nauk*, a četvrta *klerikalizam i pučka pobožnost*.

**Mr. sc. Mihailo
Smiljanić**
*Hrišćansko
bogoslovlje i filozofija
nauke*

Sve hrišćanske zajednice će se u XXI veku susretati sa efektima razvoja nauke i tehnologije. Crkve su sklone da nauku i tehnologiju tretiraju na nivou „simptoma“, da dostignuća nauke blagosiljaju ili osuđuju. Trend interdisciplinarnosti savremenih istraživanja kome smo svedoci vodi ka tome da se naučno znanje mora tretirati kao celina i hrišćansko bogoslovlje mora imati stav prema znanju o Božjoj tvorevini kao o jedinstvenom korpusu. Tu se bogoslovlje susreće sa filozofskim i teorijskim disciplinama kao što su

epistemologija, filozofija nauke i teorija nauke. Njihovo proučavanje i analiza njihovih zaključaka može bogoslovima da da instrumente za postuliranje objedinjenog učenja o tvorevini i o znanju.

**Dipl. theol. Dragomir
Janković**

*Ljubi bližnjeg
svoga kao samog sebe*

Hrišćanska ljubav je osnov na kome treba graditi ekumenizam.

**Dipl. theol. Ivan
Armanda**

*Fond Tomo
Vereš u Arhivu
Hrvatske
dominikanske
provincije u Zagrebu*

Nakon smrti o. Tome Vereša njegova su subraća svu pokojnikovu pisanu ostavštinu pohranili u svom provincijskom arhivu u Zagrebu, gdje je ta vrijedna građa više od pet godina stajala nesređena, u neprikladnim kartonskim kutijama i plastičnim vrećicama. Početkom 2008. godine autor ovih redaka osobno je dobio prigodu srediti Vereševu pisanu ostavštinu, koju je razvrstao prema tematici, pohranio ju u za to predviđene arhivske kutije i registratore, te popisao. Tako je uređen fond *Tomo Vereš* u Arhivu Hrvatske dominikanske provincije u Zagrebu. Smatrajući ga bogatim i vrijednim, ali i nezaobilaznim izvorom za proučavanje Vereševa lika i djela, u ovom radu donosimo pregled toga fonda s detaljnijim osvrtom na pojedine njegove dijelove. Time se svim znanstvenicima pružaju smjernice za daljnje proučavanje Vereševa života i njegove misli na temelju neistraženih i široj javnosti nepoznatih arhivskih izvora. U tu se svrhu u prilogu rada donosi popis fonda *Tomo Vereš*.

**Prof. Katarina
Čeliković**

*Pater Tomo
Vereš u zavičajnom
tisku*

Pater Tomo Vereš prisutan je od sedamdesetih godina XX. stoljeća u desetak zavičajnih publikacija, koliko svojim radovima toliko i u prikazima njegova djela. Najveći broj svojih radova objavio je na hrvatskom jeziku, ali se pojavljuje u većem broju i na mađarskom jeziku. U radnji se tematski obrađuju autorski članci Tome Vereša, kao i članci koje su pisali autori o njemu u zavičajnim publikacijama a predstavljaju njegov život i djelo. Ukazuje se i na vrstu članaka po publikacijama u kojima se Verešovo djelo pojavljuje, počevši od kalendara *Subotička Danica*, te tiskovina na hrvatskom jeziku kao što su *Zvonik*, *Žig*, *Bačko klasje*, *Subotičke novine*, *Glas ravnice*, *Klasje naših ravni*, te *Rukovet* i *CMK Informator* (Novi Sad), a potom i u publikacijama na mađarskom jeziku, poput *Hitéleta*, *Örömhíra* i *Katolikus kincses kalendáriuma*. Nije zanemarljiv broj napisa u široj srbijanskoj javnosti, primjerice u *Pravoslavlju*, *Pravoslavnoj misli*, *Ninu*, *Večernjim novostima*.

Tomo Vereš je ostavio dubok trag u zavičajnom tisku, a taj je rad pokazao, tijekom tridesetak godina njegove prisutnosti u tisku, širok dijapazon tema, od teoloških do zavičajnih u širem smislu (mjesna povijest, velikani, bunjevačko pitanje, sport i dr.) koje su u radnji detaljnije predstavljene.

Prof. Stevan Maković
*Doprinos
Tome Vereša
historiografiji o
Bunjevcima na
primjeru monografije
Bunjevačko pitanje
danas*

Iz bogate bibliografije Tome Vereša, koja broji preko 500 bibliografskih jedinica, ističe se monografija iz 1997. godine pod nazivom *Bunjevačko pitanje danas*. U njoj autor daje jasnu političku poruku i smjernice, a do njih dolazi i koristeći se i historiografskim metodama. Ovaj uradak pokušaj je prosudbe tako izloženih rezultata, u svjetlu današnjih, još uvijek skromnih dometa historiografije o Bunjevcima.

Dr. sc. Slaven Bačić
*Značenje i
značajke polemike
Vereša i Sekulića na
stranicama Marulića
početkom 1990-ih
godina*

Antologijska polemika Tome Vereša i Ante Sekulića koja je vođena u časopisu Marulić 1990. i 1991. godine u povodu Sekulićeve knjige *Narodni život i običaji bačkih Bunjevaca* (1986.) i njezina kasnija dopunjena popularna izdanja *Bački Bunjevci i Šokci* (1989. i 1990.) s pravom se može smatrati vododjelnicom u istraživanju povijesti bačkih Hrvata. Autor drži da je Verešov minuciozan pristup otvorio vrata suvremenim znanstvenim istraživačkim pristupima u bačkih Hrvata, ujedno navodeći značajke Verešova rada koje su briljantno kulminirale u najznačajnijoj znanstvenoj polemici u novijoj povijesti Hrvata u Bačkoj.

**Prof. Tomislav
Žigmanov**
*Verešov odnos
prema bunjevačkom
pitanju*

Vereš u knjizi *Bunjevačko pitanje danas* višestranu i temeljito osvjetljava problem tzv. bunjevačkog pitanja, što se u radnji detaljnije prikazuje. Ističemo kako narav njegova pristupa nije ideologijska, deklamativna i ostrašćena nego znanstveno utemeljena, što znači da objavljeni sadržaji ne počivaju na proizvoljnostima nego su izneseni stavovi potkrijepljeni povijesnim činjenicama ili dokumentima, a svaki je i kritički provjeren. I premda za Vereša nije dvojbeno pitanje tko su Bunjevci i Šokci, jer su oni po njegovu mišljenju pripadnici hrvatskog naroda, sadržaj knjige nije isključiv i zatvoren već bitno otvoren za drugu, moguće različitu stranu, te čitatelja nuka na razgovor. Tu nije u pitanju nametljivi monolog, nego načelna opreznost i suzdržanost. Stoga je prisutna *dijalogenost* od izuzetna značaja, jer je tako otvoren prostor za mnogostruke oblike susretanja različitoga u mišljenju: putem usporedaba, provjera, dopuna, ispravaka... vlastita mnijenja. I treće, *bit* je toga govora ne u deklariranom hrvatstvu obrađenih dotičnika (Matije Mamužića, Albe Vidakovića, Alekse Kokića...), već u tomu što se iznosi ono što su najveći među Bunjevcima činili.